

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, dr. Gál Zsolt ügyvéd által képviselt **felperes neve** felperesnek az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Igazságügyi Kodifikációs és Szolgáltatási Főosztály Jogi Képviseleti Osztály (1055 Budapest , Kossuth L. tér 4., ügyintéző: dr. Gróf Éva jogtanácsos) által képviselt **Magyar Állam** alperes ellen **kártalanítás** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. június 19. napján kelt 2. P. 632.490/2004/22. számú ítélete ellen az alperes 2007. július 28. napján 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperesi marasztalás összegét 10.000.000 (tízmillió) forintra és ennek az elsőfokú ítéletben írt kamataira leszállítja.

A felek a másodfokú költségeiket maguk viselik.

A le nem rótt fellebbezési eljárási illeték az államot terheli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes 2004. május 26. napján terjesztett elő a büntetőeljárás ügyszámára hivatkozó „kártérítés” iránti, összegszerűséget nem tartalmazó igénybejelentést. Az elrendelt hiánypótlás eredményeként 34.400.000 Ft vagyoni és 3.000.000 Ft nem vagyoni kár megtérítésére tartott igényt. A vagyoni kár körében két megbízási szerződés alapján havi 200.000 - 200.000 Ft-ot, összesen 14.400.000 Ft-ot érvényesített. Ezen felül egy ingatlanra vonatkozó befektetés kapcsán 20.000.000 Ft értékű közvetítői és ügyletkötői jutaléktól esett el. A 2006. február 9. napján megtartott tárgyaláson a jogi képviselet nélkül eljáró felperes nem vagyoni

kárigényét 30.000.000 Ft-ban, vagyoni kárigényét (elmaradt jövedelmét) 20.000.000 Ft-ban határozta meg. A 2006. szeptember 12. napján megtartott tárgyaláson a felperes a nem vagyoni kár megtérítése iránti követelését 8.000.000 Ft-ban határozta meg, melynél a hosszú fogvatartást, a felperes külföldi állampolgárságát, büntetlen előéletét kérte figyelembe venni, és hogy börtöntűző képessége az átlagnál rosszabb. Vagyoni kárigényét összesen 4.900.000 Ft-ban jelölte meg. Ebből 800.000 Ft a csomagküldéssel felmerült költség, 500.000 Ft az ügyvédi költség három évre összesen 100 órát számolva. Az elmaradt jövedelmet 2.600.000 Ft-ban jelölte meg 37 hónapra, mert havi 70.000 Ft összegű az az jövedelem, amiből meg lehet élni. A felperes fogai romlására alapított igényt 1.000.000 Ft-ban határozta meg. Mindösszesen követelése tehát 12.900.000 Ft volt és a felperes szabadulása napjától (2003. július 1-től) érvényesített késedelmi kamatot. A 2007. január 29. napján megtartott tárgyaláson a nem vagyoni kár összegét 12.000.000 Ft-ra felemelte. Utóbb a késedelmi kamatot 2004. október 22. napjától kérte megítélni.

Az alperes elsőként előterjesztett ellenkérelmében a rendelkezésére álló adatok alapján a kereset elutasítását kérte jogalap, illetve a felperest terhelő bizonyítás hiányában. Arra az esetre, ha a kártalanítás összes törvényi előfeltétele fennállna, nem vitatta a nem vagyoni kár tekintetében az előzetes letartóztatással, mint a szabadság jogszerű megvonásával önmagában együtt járó nem vagyoni sérelem tényét, a börtönviszonyok elviselésével általában együtt járó fizikai és pszichés terheket, a személyi kapcsolatok beszűkülését, mint köztudomású bizonyításra nem szoruló tényeket. E körben a bíróság Pp. 206. §-a szerinti mérlegelését kérte. Az elmaradt jövedelem teljes elutasítását indítványozta, mert a felperes nem bizonyította, hogy a magyarországi munkavégzéshez szükséges munkavállalási engedéllyel rendelkezne, a csatolt megbízási szerződések formailag nem szabályosak (megbízó cégszerű pecsétjének hiányában). A későbbiekben már nem vitatta a Be. 580. § (1) bekezdése szerinti kártalanítás objektív feltétele fennálltát, és nem kívánt kártalanítás kizáró okra sem hivatkozni. Úgyszintén elismerte, hogy az igényérvényesítés a jogszabályban írt határidőn belül történt meg. A vagyoni kár körében fenntartotta az elutasításra alapozott védekezését azzal a kiegészítéssel, hogy a felperes az előzetes letartóztatás alkalmával fogatosított meghallgatásakor, majd a 2000. május 31-i gyanúsított kihallgatásakor úgy nyilatkozott, hogy munkanélküli, nettó jövedelme 26.000 Ft segélyből áll. E körülmény az alperes számára megkérdőjelezi a vagyoni kárigény megalapozottságát. Nem fogadta el azt a felperesi érvelést, hogy meghallgatásai során „össze-vissza” beszélt. Amit a felperes előadott, abból az következik, hogy az igényelt összeg nem az ő, hanem a cége bevétele volt, ami nem azonos a személyes jövedelemmel. Márpedig az alperes csak az utóbbi megtérítésére kötelezhető. A felperesnek egyébként személyi jövedelemadót kellett volna fizetnie, ha saját jövedelemmel rendelkezett. E körben az adóhatóság megkeresését kérte azzal, hogy álláspontja szerint a jövedelem kétséget kizáró bizonyítására a tanúvallomások nem alkalmasak. A nem vagyoni kár körében a felperes öngyilkossági kísérletét nem vitatta, a felperes fogfájása azonban már a bekerülésekor fennállt, annak a fogvatartáshoz nincs köze. A fogvatartási

Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a felperes igen hosszú ideig, három és fél évig volt előzetes letartóztatásban. A családjától, barátaitól elszakadt, az előzetes letartóztatás miatt élettársi kapcsolata megszakadt, kiskorú gyermekét nem tudta nevelni, fejlődését figyelemmel kísérni. Fogvatartása idején közeli hozzátartozója (nagymamája) elhunyt, akinek a temetésén nem tudott részt venni, táviratot küldeni, rokonaival más módon kapcsolatba lépni. A fogvatartása alatt elvesztette megélhetését, anyagi jólétét. A felperes a lefolytatott bizonyítás anyaga alapján a letartóztatása előtt átlagon felüli vagyonnal és jövedelemmel rendelkezett, ennek megfelelő életvitelt engedhetett meg magának. A felperes "... " származik, Magyarországon menekülti státusza elismeréséért folyamodott. A felperes tanúként kihallgatott testvére előadása szerint a felperesnek több okból is kockázatos és

veszélyes volna a hazájába visszatérni. Másrészt a "szülőhelyén" társadalmi viszonyok miatt a felperest az előzetes letartóztatásának ténye oly mértékben megbélyegzi és emiatt őt olyan kiközösítés éri, ami miatt nem térhet haza. Az alperes védekezésével szemben, miszerint a felperes külföldi származása nem alapozhat meg magasabb kártalanítási összeget, mert a magyar nyelvet jól érti, az elsőfokú bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felperes más országból, eltérő kultúrkörből származik, és mint külföldi fogvatartott inkább támasz nélkülinek érezte magát. Mint ilyen bizonytalanabb az idegen ország jogrendjében, nem ismeri az állampolgár és a hatóság közötti elfogadott kommunikációt és magatartást. A felperes helyzetét ez jobban sújtotta, mint egy hasonló körülmények között lévő magyar állampolgárt. Tényként állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a letartóztatás tartama alatt a felperes fogaiban állapotromlás következett be, de azt is tényként kezelte, hogy a felperes több mint másfél évtizeddel ezelőtt végeztetett fogászati beavatkozásokat. Az orvosszakértői véleményt alapul véve megállapította, hogy a felperes fogazatának romlása, fogai adott állapotba kerülése nem áll okozati összefüggésben az előzetes letartóztatással, annak körülményeivel, nem annak egészségre káros mellékhatásaként jelentkezett. A hiányzó okozati összefüggés miatt ezt a felperes nem vagyoni kárigénye körében nem értékelte. Ennek ellenére az egyéb elszenvedett nem vagyoni sérelmekre tekintettel a nem vagyoni kár tekintetében előterjesztett keresetet teljes egészében alaposnak minősítette.

A felperes vagyonában beállott értékcsökkenés és elmaradt vagyoni előny, mint vagyoni kár vonatkozásában a következő álláspontot foglalta el. A letartóztatott felperes részére küldött csomagok költsége nem a felperest terhelte, így ez a vagyonában értékcsökkenést nem idézett elő. Megjegyezte azonban, hogy csomagküldés ténye, gyakorisága, értéke tekintetében a felperes bizonyítékot nem terjesztett elő. A felperes tanúként kihallgatott testvére azt adta elő, hogy a csomagok főként dohányárut tartalmaztak. A csomagok egyébként is a mindennapi élet olyan szokásos szükségleteit kielégítő tárgyakat, élvezeti cikkeket tartalmaztak - a büntetés-végrehajtás szabályai szerint csak ilyeneket tartalmazhattak -, amelyek beszerzése az előzetes fogvatartástól függetlenül is indokolt, a mindennapi szokásos életvitelhez hozzátartoznak. Az erre alapozott kárigényt tehát elutasította. A büntetőeljárás során felmerült ügyvédi költséget érintő követelést részben megalapozottnak minősítette. A felperesnek az előzetes letartóztatás alatt, több meghatalmazott képviselője volt. Számlákkal, fizetési bizonylatokkal azonban a perben érvényesített ügyvédi munkadíjat nem tudta igazolni. Az elsőfokú bíróság évi 100.000 Ft-ban, összesen 300.000 Ft-ban határozta meg azt a reális összegű ügyvédi munkadíjat, amit a felperes bizonyosan kifizetett a meghatalmazott védőnek. Az ezt meghaladó igényt ez esetben is elutasította. Az elmaradt jövedelem tekintetében értékelte a felperes által becsatolt szerződéseket, továbbá "P. Cs." és "A. B." egybehangzó vallomásait, vagyis hogy a felperes megbízási szerződés alapján közvetítői tevékenységet, export-import kereskedelmet folytatott, melyből rendszeres havi jövedelme származott, aminek összege átlagon felüli volt. A felperes mindazonáltal az állandó, rendszeres havi jövedelméről bizonyítékot nem terjesztett elő. Mivel azonban a tanúvallomások alapján kétségtelen volt a felperes átlagon felüli havi jövedelme, amiből családját is támogatta, az elsőfokú bíróság

nem ítélte eltúlzottnak a 2.600.000 Ft-ban megjelölt követelést kiesett jövedelem címén.

A Ptk. 298. § b) pontja és 301. § (1) bekezdése alapján 2004. október 22. - vagyis az igényérvényesítés - napjától ítélte meg kamatot, mert az alperes a felperes igényérvényesítéséig nem eshetett késedelembe.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint rendelkezett azzal, hogy a felperes igénye nem volt nyilvánvalóan eltúlzott. A 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontjai szerint határozta meg a jogi képvisellel felmerült felperesi perköltséget. A le nem rótt illetékről és az állam által előlegezett szakértői díjról szóló rendelkezések a felperes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-án alapultak.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, az ügyvédi költség tekintetében elsődlegesen a per megszüntetését, másodlagosan e körben a kereset teljes elutasítását, harmadlagosan annak leszállítását kérte. Úgyszintén teljes körűen kérte elutasítani a jövedelem kiesés címén érvényesített követelést, a nem vagyoni kártérítés összegét pedig leszállítani kérte. A védői díj vonatkozásában az elsőfokú bíróság döntését jogszabálysértőnek minősítette, minthogy az a Ptk. 355. § (4) bekezdését, a Be. 339. § (3) és 580. § (1) bekezdését sérti. E körben a per megszüntetésére irányuló indítványát azzal indokolta, hogy ezen igény elbírálására az elsőfokú bíróságnak, mint polgári bíróságnak nem volt hatásköre, a védő díjának megtérítésére irányuló igényt a büntető bíróság előtt a Be. 339. §-a szerinti eljárásban kell érvényesíteni. A hatáskör hiányát hivatalból észlelni kellett volna és ennek elmulasztása a Pp. 28. §-át is sérti. Az alperes utalt arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárás keretében már ennek megfelelően rendelkezett. Arra az esetre, ha ezt az érvelését a másodfokú bíróság nem fogadná el, úgy a védői díjra vonatkozó igény megalapozatlanság miatti elutasítását kérte. A Be. 580. § (1) bekezdése szerinti kártalanítás kizárólag a terheltnek jár, az alperes a Ptk. 355. § (4) bekezdése alapján csak a terhelt kárának megtérítésére kötelezhető. Az ügyvédi munkadíj kifizetését a felperes számlával, egyéb bizonylattal nem tudta igazolni. Az ügyvédi munkadíj teljesítésére csak egy elfogulatlanak nem tekinthető tanúvallomás állt rendelkezésre, ami egyéb bizonyíték hiányában kétséget kizáró bizonyítéknak nem tekinthető, annál is inkább, mert az abban előadottak egyrészt eltérnek a felperes által igényelttől, másrészt ez sincs okirattal alátámasztva. Nem nyert kétséget kizáró bizonyítást, hogy a költségeket a felperes állta volna és ezáltal kára keletkezett. A büntetőeljárás iratai nem támasztják alá a bíróság azon ítéleti megállapítását, hogy a felperesnek több meghatalmazott védője lett volna. A büntető iratok szerint a felperes 2000. május 31. napján adott meghatalmazást "**dr. G. P.**" ügyvédnek. Ez a megbízás azonban 2000. szeptember 7. napján vissza lett vonva, és innentől kezdve kirendelt védő járt el a felperes érdekében. A bíróság által mérlegelés alapjául vett több mint három év is alaptalan, hiszen a kirendelt védő díját az állam a büntetőeljárás során megtérítette. Az ügyvédi díj tekintetében harmadlagos kérelme annak 100.000 Ft-ra történő leszállítására irányult, mert álláspontja szerint nem állapítható meg olyan volumenű, az előzetes letartóztatással

összefüggésben végzett védői munka, az előzetes letartóztatással összefüggésben kifejtett tevékenység nem volt olyan volumenű, ami a megállapított összeget indokolná. Az elmaradt jövedelem megállapítását is jogszabálysértőnek minősítette. Az elsőfokú ítélet szerint a felperes rendelkezett rendszeres havi jövedelemmel, bár azt megállapította, hogy a felperes jövedelmének összegszerűségére nem terjesztett elő bizonyítékot. Az elsőfokú bíróság úgy vélte, hogy az elmaradt jövedelem mérlegeléssel megállapítható. A tanúvallomások alapján valószínűsíthető, hogy a felperes végzett munkát és volt jövedelme, mindez azonban önmagában nem eredményezheti az alperes jövedelem kiesésben történő marasztalását. A felperes a minimálbér alapulvételével kérte a jövedelem megállapítását. Személyes meghallgatása alkalmával azonban még azt sem tudta megjelölni, hogy 1999-ben mennyit keresett. Az előzetes letartóztatás tárgyában tartott bírósági meghallgatáson, majd 2000. május 31-i gyanúsított kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvben munkanélkülinek mondta magát 26.000 Ft segéllyel. Az elsőfokú bíróság ezt az ítélet meghozatalakor nem értékelte, nem vetette össze a bizonyítékokkal. A felperes az eljárás során a büntető iratokban foglaltakkal szemben nem tudta kétséget kizáróan bizonyítani, hogy ténylegesen munkát végzett volna és rendelkezett rendszeres havi jövedelemmel. A felperes személyes meghallgatása során arról is beszámolt, hogy jövedelme után nem fizetett adót, vagyis jövedelme jogellenesen, „feketén” megszerzett bevétel volt, és az elmaradt jövedelem megítélésével egy jogellenes helyzet kerülne legalizálásra. A nem vagyoni kár körében előadta, hogy a bíróságoknak szabad mérlegelési joguk van, a mérlegeléssel megállapított összeg azonban alperes szerint nagymértékben eltér a bírói gyakorlattól, nem felel meg az Alkotmánybíróság által előírt mértéktartás követelményének. Az alperes szerint a felperes nem tudott olyan sérelmeket igazolni, ami a megállapított összegű nem vagyoni kárpótlást indokolná. A felperes egyébként az eljárás során több alkalommal módosította azt az összeget, amit nem vagyoni sérelmeinek enyhítésére alkalmasnak tartott. Több olyan is volt, ami a felperes által végül igényelt és megítélt összegnél alacsonyabb volt, vagyis a felperes sérelmeinek enyhítésére egy kisebb összeget is alkalmasnak tartott, felemelésre egyedül a körülményeiben teljesen más, a sajtóban is megjelent ügy és nem a konkrét nem vagyoni sérelem szolgált. A megállapított nem vagyoni kárt eltúlzottnak minősítette, a bírói gyakorlattól a szabadságvesztés időtartamát is figyelembe véve eltérő kárpótlási összeg annak a következménye, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletben részletezett körülményeket nem megfelelő módon értékelte. A felperes olyan sérelmeket, amelyek a megállapított összeget indokoltá tennék, nem bizonyított, ezért az általános ítélkezési gyakorlatnak megfelelő összeget, 8.000.000 Ft-ot ítélte alkalmasnak a nem vagyoni sérelem orvoslására, és erre az összegre kérte a marasztalást leszállítani. Végül kérte a perköltségviselésre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát, mert a Pp. 81. § (2) bekezdése nem lett volna alkalmazható.

A felperes ellenkérelmében az alperesi fellebbezéssel támadott részében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Külön kiemelte, hogy a Be. 339. § (3) bekezdésére történő hivatkozás nem indokolt, és hogy a megítélt nem vagyoni

kártérítés összege méltányos, de nem elégséges. Másodfokú perköltsége mérlegeléssel történő megállapítását kérte.

A fellebbezés folytán az elsőfokú bíróság ítélete 8.000.000 Ft nem vagyoni kárt megítélő illetve a marasztalást meghaladóan a keresetet elutasító részében jogerőre emelkedett (Pp. 228. § (4) bekezdés).

Az alperes fellebbezése a következők szerint részben alapos.

A peres felek között nem volt vitás, hogy a felperes vonatkozásában a Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontja szerinti kártalanítás objektív és szubjektív feltételei fennállnak. Vita az egyes érvényesített követelés elemeket illetően volt, részben azok felmerülte, részben azok felperes oldalán kárként történő felszámításának lehetősége és részben az összegszerűséget illetően.

A felterjesztett iratok között nem voltak megtalálhatók a büntetőeljárás előzményi iratai, és a periratok tartalma alapján arra sem volt következtetés levonható, hogy az elsőfokú bíróság azokat beszerezte, az eljárás anyagává tette volna. Mivel a felperes keresetének kiinduló pontja a vele szemben folytatott büntetőeljárás volt, annak tartalmának megismerése elengedhetetlen. Ezért a másodfokú bíróság részbizonyítás keretében bekérte a Fővárosi Bíróság B. 444/2001. számú iratait a nyomozati iratokkal együtt és ezek alapján a tényállást a következőkkel egészíti ki. A felperes előzetes letartóztatását a Budai Központi Kerületi Bíróság 2000. június 2. napján meghozott 1. Bk. 609/2000/2. számú végzésével rendelte el, és a Fővárosi Bíróság 2003. június 25. napján kelt 8. B. 444/2001/235. számú végzésével szüntette meg egyidejűleg felperessel szemben lakhelyelhagyási tilalmat elrendelve. A felperes képviselőjének biztosítása érdekében a büntetőeljárás során először "dr. G. P." személyében védőt rendeltek ki, nevezett részére azonban a felperes a kirendelés napján, 2000. május 31-én meghatalmazást adott. A megbízást utóbb megszüntették, és 2000. augusztus 31. napján a felperes részére újból hivatalból rendeltek ki védőt "dr. K. M. L." személyében. Már a bíróság előtti eljárási szakasz alatt 2002. március 18. napján adott meghatalmazás a felperes "dr. S. F." ügyvédnek. A büntetőeljárás során a felperest három esetben nyilatkoztatták személyi körülményeiről ezen belül vagyoni és jövedelmi viszonyairól. 2000. május 31. napján a felperes gyanúsított kihallgatásakor és 2000. június 2. napján az előzetes letartóztatás előtti meghallgatás során azonosan adta elő, hogy munkanélküli, 26.000 Ft segéllyel rendelkezik, vagyontalan. A 2002. október 4-i vádlotti kihallgatása előtt továbbra is vagyontalannak mondta magát, jövedelméről pedig azt közölte, hogy 20.000 Ft körüli összegű segélyben részesült.

A másodfokú bíróság az így kiegészített tényállás mellett bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezéseit az elsőfokú ítéletben írt sorrendet követve.

Az alperes a felperes által érvényesített nem vagyoni kár összegét 12.000.000 Ft-os marasztalásról 8.000.000 Ft-ra kérte leszállítani. A tényállás pontosításából

következik, hogy a felperes előzetes letartóztatásának tartama az elsőfokú ítéletben írt 3 év és 6 hónappal szemben 3 év és 23 nap. A fogvatartás mértéke azonban még így is kiemelkedően magas, a jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések szerinti maximális időtartamot (3 év) meghaladja. Az elsőfokú bíróság által a nem vagyoni sérelmek között felhívott körülményeket a másodfokú bíróság elfogadta bizonyos ellentmondásos körülmények kiküszöbölésével. A felperes sérelmezte, hogy közeli hozzátartozója, nagyszülője temetésén nem tudott részt venni, ugyanakkor - ahogy ezt az elsőfokú ítélet is tartalmazta -, a felperes testvére tanúként azt adta elő, hogy a felperesnek politikai menekültkénti státusza miatt kockázatos lett volna szülőhazájába visszatérni. Ugyancsak kirekesztette az értékelésen, hogy a felperest az előzetes letartóztatás "szülőföldjén" megbélyegzetté tenné, mert ha a felperesnek egyéb okból kockázatos a hazatérés, ezt a feltételezett megbélyegzést, kiközösítést nem kell elszenvednie, másrészt semmilyen adat nincs arra, hogy a családját leszámítva milyen körben vált ismertté a felperessel szembeni büntetőeljárás. Az előzetes letartóztatással együtt járó, általában köztudomásúnak minősülő hátrányokat meghaladóan a felperes többlétsérelmeket nem tudott bizonyítani azon felül, hogy nem magyar állampolgárként az eltérő kulturális és társadalmi háttér miatt nehezebb volt a helyzete, továbbá a felperes börtöntűrése képességének korlátozottságát igazolta az alperes által sem vitatott öngyilkossági kísérlet. A megállapított nem vagyoni kár mértékét a másodfokú bíróság elsődlegesen a szabadságelvonás időtartamát értékelve 10.000.000 Ft-ban határozta meg, és erre a marasztalás összegét leszállította.

Az alperes sérelmezte marasztalását a felperes ügyvédi költségében, e tárgyban elsődlegesen a per megszüntetését kérte hatáskör hiányában, másodlagosan a kereset elutasítását, harmadlagosan marasztalása leszállítását. A kártalanítási igény előterjesztésekor hatályos szövegű Be. 339. § (3) bekezdése értelmében, ha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül - a külön jogszabályban meghatározott mértékben - megtéríti a vádlott készkiadását, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és a készkiadását. A hivatkozott jogszabály a terhelt és a védő készkiadása, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet, ami 2003. július 1. napján lépett hatályba, rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kellett. E rendelet 2. §-a kimondja, hogy a meghatalmazott védő készkiadásainak megtérítésére az 1. § (1) bekezdését és a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 1-3. §-át kell megfelelően alkalmazni. A 3. § (1) bekezdése értelmében a meghatalmazott védő díjaként meg kell téríteni a) a nyomozati cselekményeken, ügyészégi eljárási cselekményeken való részvételért, a fogva lévő terhelttel folytatott megbeszélésért megkezdett óránként 3.000 Ft munkadíjat, b) a bírósági tárgyaláson való megjelenésért megkezdett óránként 4.000 Ft, de megtartott tárgyalásonként legalább 10.000 Ft munkadíjat. A (4) bekezdés szerint a fogva lévő terhelttel folytatott megbeszélés időtartamát a terhelt fogvatartását foganatosító

szerv igazolja. E jogszabály tehát a meghatalmazott védőként kifejtett tevékenységnek csak meghatározott elemei és azoknak is csak meghatározott díjtételek melletti megtérítésére ad lehetőséget. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése viszont kimondja, hogy az ügyvédi megbízási díj szabad megállapodás tárgya. A Be. 339. § (3) bekezdése szerinti eljárásban meghozott határozat tehát nem jelenti egyértelműen, hogy a vádlott ügyvédi költségként felmerült kiadása teljes körűen megtérülne. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a jogszabály - megfogalmazási módja alapján - tulajdonképpen az ügyvédi munkának csak az egyes eljárási cselekményeken való részvétellel felmerült díját, a fogva lévő vádlottal való kapcsolattartás egy meghatározott módjával felmerült díját ismeri el megtérítésére alapul szolgálóként, és nem szól pl. az előzetes letartóztatást elrendelő, adott esetben részletesen írásban megindokolt fellebbezéshez, vagy az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában előterjesztett jogorvoslati, a szabadlábra helyezés iránti kérelmekhez kapcsolódó ügyvédi tevékenységről.

Az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) AB számú határozata szerint a törvényi előfeltételek megléte esetén a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett, kellően bizonyított teljes kára megtérítésére tarthat igényt. Jelen eljárásban a felperes csak azt a kárát (ezen belül azt az általa teljesített ügyvédi munkadíjat) érvényesítheti, ami az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben felmerült. A kár megtérítésére irányuló igény érvényesítését a Be. 584. § (1) bekezdése polgári perben eljáró bíróság hatáskörébe utalja, így nem mondható ki, hogy a kár egyik elemének az elbírálására a polgári bíróságnak ne lenne hatásköre. Az az összeg, amire ez okból igényt támaszthat koránt sincs lefedve a 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet által megtéríthető költségekkel. Ezért a másodfokú bíróság a hatáskör hiányában a per megszüntetésére vonatkozó állásponttal nem ért egyet. E körben a Ptk. 355. § (4) bekezdésének van jelentősége, miszerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. Az ügyvédi megbízási díj az érintett vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésnek minősül, bár kétségtelen, hogy csak az a része téríthető meg kártalanítás címén, ami az előzetes fogvatartással okozati összefüggésben áll. Ettől független körülmény, hogy ha és amennyiben a büntetőeljárás keretében meghozott határozat rendelkezett a védői díjról, vizsgálni kell, hogy az ott megállapított összeg mennyiben áll összefüggésben az előzetes letartóztatás kapcsán kifejtett tevékenységgel, mert a kétszeres megtérítésre természetesen a kártalanítást igénylő nem jogosult. Mindazonáltal jelen perben a felperes ténylegesen nem igazolta, hogy az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben milyen ügyvédi költséget kellett viselnie. Kétségtelen, hogy az előzetes letartóztatás tartama alatt a felperesnek mintegy másfél évig volt meghatalmazott védője, azonban nem csatolt egyik védőtől sem számlát a felvett védői munkadíjról, a védők tanúként sem lettek kihallgatva. Az elsőfokú bíróság kizárólag a felperes előadását vette alapul és egyfajta feltételezésből kiindulva ítelt meg évi 100.000 Ft alapulvételével 300.000 Ft-ot. Abból a tényből kiindulva, amit az elsőfokú bíróság ítélete is rögzített, miszerint az előzetes letartóztatással okozati

összefüggésben keletkezett kár bizonyítása a felperest terhelte, és mert e bizonyítási kötelezettségének a Pp-ben szabályozott egyetlen bizonyítási eszköz igénybevétele sem tudott eleget tenni, az e körben támasztott követelését a másodfokú bíróság alaptalannak minősítette.

Az elsőfokú bíróság - mérlegelés alapján - elmaradt jövedelem címén 2.600.000 Ft megtérítésére kötelezte az alperest. A másodfokú bíróság álláspontja szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes a büntetőeljárás során a hatóságok előtt, közokiratba foglaltan milyen nyilatkozatokat tett. Ezt a másodfokú bíróság jelen ítéletben a tényállás kiegészítése körében ismertette. Tény, hogy a felperes annak ellenére, hogy a Magyar Államtól - tehát az alperestől - előzetes letartóztatása előtt segélyben részesült, magát munkanélkülinek vallotta, a "S" Kft-ben ügyvezetői tisztséget töltött be, és ez a tisztsége a fogvatartás megszüntetése után is közel 2 évig fennállt. Az adóhatóságtól beszerezett tájékoztatás szerint azonban a felperes jövedelméről bevallást nem tett. A másodfokú bíróság álláspontja, hogy az igazságszolgáltatás keretében nem legális, adott esetben a fekete gazdaságot erősítő jövedelmek elmaradása a Magyar Állammal szemben kártalanítási eljárásban sem ellentételezhetők. A felperes - ha nem tett eleget adózási, társadalombiztosítás felé fennálló - kötelezettségeinek, elmaradt jövedelemre igényt nem formálhat. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a jelen eljárásban felhasznált két megbízási szerződésen megkötés időpontjaként szereplő dátumtól a felperes letartóztatásáig három teljes (tehát nem töredék) hónap letelt, arra mégsem tudott a felperes bizonylatot mutatni, hogy e két szerződés alapján 2000. február, március és április hónapban a 200.000 - 200.000 Ft-ot részére megfizették. A Pp. 206. § (3) bekezdése szerinti mérlegelés nem jelentheti, hogy nem létező bizonyítékok hiányában feltételezésen alapuljon a kárnak nemcsak az összegszerűsége megállapítása, de egyáltalán a felmerülésének is a kimondása. Ezért a felperes elmaradt jövedelemre alapított követelését is teljes körűen elutasítandónak minősítette a másodfokú bíróság.

Az alperes az őt a felperes javára perköltségben marasztaló rendelkezést is sérelmezte azzal, hogy a Pp. 81. § (2) bekezdése nem lett volna alkalmazható. E körben viszont határozott fellebbezési kérelmet a megváltoztatás mikéntjére nem terjesztett elő, ennek hiányában a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság által megállapított összeg megváltoztatására nem volt módja.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása a Pp. 253. § (2) bekezdésén alapult.

A másodfokú eljárásban az alperes fellebbezése nagyobb arányban vezetett eredményre. Nem volt eredményes a számszerűségében a nem vagyoni kárt illetően, mert a 12.000.000 Ft-ról 8.000.000 Ft-ra leszállítani kért összeget a másodfokú bíróság végül is 10.000.000 Ft-ban határozta meg. Eredményes volt 2.900.000 Ft erejéig a vagyoni kárt érintő fellebbezés. A nem vagyoni kárnál másodfokú pervesztése 2.000.000 Ft-ot tett ki, és ennyi lett a felperes pernyerése, míg a vagyoni kárnál ugyanez 2.900.000 Ft. Figyelemmel arra, hogy a kialakult gyakorlat szerint a jogtanácsost az ügyvéd javára megállapítható munkadíj fele

összege illeti meg, a pernyerés pervesztés aránya folytán a másodfokú bíróság a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdés második mondata értelmében határozott akként, hogy minkét fél viseli a saját költségét. A felperes számára engedélyezett költségmentesség (Pp. 84. § (1) bekezdés a) pont) folytán a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a értelmében az állam viseli.

, 2008. február 7.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Pestovics Ilona sk.
bíró

A kiadmány hitelül: